

Lärarhandledning

Svanens trumpet

E.B. White

Innehåll

Om boken	2
Om författaren	2
Ingångar till läsningen	3
Analys	
Berättare	
Karaktärer	
Läsdagbok	
Språket	
Temat	4
Fantasi	
Frihet	
Kärlek	
Diskussionsfrågor	4
Kommunikation	
Uppväxt och vuxenblivande	
Stöld och skuld	
Ekonomiska bekymmer	
Viktiga karaktärer	
Projekt	5
Gör en karta (geografi)	
Skriv ett brev till Sam (svenska)	
Forska om ett djur (naturkunskap)	
Skriv en dikt (svenska)	
Spela musik (musik)	
Måla en scen ur boken (bild)	

Om boken

Svanens trumpet av E. B. White räknas som en av tidernas mest populära barnböcker. Den kom ut för första gången 1970, och översattes till svenska 2009.

Berättelsen kretsar kring trumpetarsvanen Louis som föds utan röst och som genom att lära sig spela trumpet försöker överbygga sitt handikapp och imponera på den vackra svanen Serena.

1972 framfördes ett musikstycke komponerat av Benjamin Lee, baserat på *Svanens trumpet*, av Philadelphia Orchestra (som Louis ger en gästkonsert med i boken). En animerad filmatisering av boken gjordes 2001 av RichCrest Animation Studios (på svenska kallad *Svanen och trumpeteten*). Den fick ganska dålig kritik eftersom man menade att bokens charm gått förlorad. 2008 satte Kennedy Center i Washington upp en scenversion av boken.

Om författaren

E.B. White (1899-1985) var en ledande amerikansk författare inom en rad genrer. Hans tre barnböcker, *Stuart Little* (1945), *Min vän Charlotte* (1952) och *Svanens trumpet* (1970) hör till de mest lästa barnböckerna i USA och har även filmatiserats vid flera tillfällen.

Ett viktigt kännetecken för Whites författarskap är kampen för individens frihet. White blev bland annat tilldelad Laura Ingalls Wilder Medal, som är ett av de mest prestigefyllda pris man kan få för barnböcker i USA, samt ett Pulitzerpris 1978 för sin samlade litterära produktion. Det har även instiftats ett eget litteraturpris till Whites ära, E.B. White Read Aloud Award, som årligen tilldelas en högläsningsbok skriven i samma universella anda som Whites tre barnboksklassiker.

Elwyn Brooks White hade en harmonisk uppväxt i en sexbarnsfamilj i New York-förstaden Mount Vernon. Redan i skolåldern vann han flera skrivtävlingar som olika tidskrifter ordnade och efter sin examen från Cornell University lyckades han på kort tid bli en av de mest betydelsefulla skribenterna på *The New Yorker*, då Amerikas viktigaste litterära tidskrift. 1939 flyttade White med sin familj till en bondgård i North Brooklyn i Maine, där han fann inspirationen till flera av figurerna och miljöerna i sina böcker. Trots att han bara skrev tre barnböcker är det dessa som han huvudsakligen är ihågkommen för och som gjort honom till en av Amerikas stora författare.

Ingångar till läsningen

Analys

Be eleverna vara vaksamma på hur författaren använder upprepningar samt byte av berättarperspektiv för att få berättelsen att flyta och ge läsaren viktig information. Hur och varför gör White detta? En författares uppgift är att bestämma vad som är viktigt att ta med i berättelsen. Var därför uppmärksam på vad författaren berättar för oss, men också vad han *inte* berättar.

Berättare

Vem är berättaren i *Svanens trumpet*? Hur använder författaren humor för att underhålla läsaren, och hur påverkar det berättelsen? Finns det ställen när berättaren byts ut eller berättandet bryts på andra sätt, exempelvis när informationen ges via en tidningsartikel eller ett brev? Vad tillför dessa ställen berättelsen?

Karaktärer

Be eleverna analysera karaktärerna i *Svanens trumpet*. Fundera över deras inre och yttre egenskaper, särskiljande drag, syn på saker och ting, relationer och vilka förändringar de genomgår. Hur presenterar White sina karaktärer? Får vi veta mycket eller lite om dem, främst yttre eller inre egenskaper? Får vi veta det direkt av berättaren eller framkommer karaktärernas egenskaper genom deras handlingar?

Läsdagbok

I en läsdagbok kan man samla sina egna tankar kring det man läser. Eleverna kan använda sina läsdagböcker till en eller flera av följande:

- Pausa på ställen där karaktärerna möter svårigheter och ställ dig frågan: Vad skulle jag ha gjort i den här situationen?
- Välj en karaktär vars synvinkel inte visas i en speciell scen och skriv om just det stället ur denna karaktärs synvinkel.
- Skriv ner frågor du vill ställa till texten eller dess författare.
- Skriv ner ord du inte förstår eller aldrig hört förut.
- Skriv ner citat av ställen som du tycker är extra intressanta och skulle vilja diskutera senare.
- Gör skisser av de bilder du får medan du läser texten.

Språket

White har ett enkelt och lekfullt språk, och talar även om de mest fantastiska tilldragelser som naturliga och självklara. Lyckas han få läsaren att tro på att allt i berättelsen är sant? Vidare kan man hitta många exempel på ordlekar i texten, och White drar ofta paralleller mellan sina karaktärers namn och deras betydelse i berättelsen. Kan du uttyda några av dessa? Whites språk har också många drag av muntligt berättande, och ett exempel på detta är det genomgående arbetet med upprepningar. Hur påverkar de texten och berättelsen?

Teman

Fantasi

Diskutera hur White använder sig av de fantastiska elementen. Hur reagerar karaktärerna i boken på otroliga händelser, till exempel en svan som spelar trumpet?

Frihet

Både Sam och Louis längtar efter friheten. Vad innebär frihet för dem, och skiljer sig deras föreställningar åt? Vilka karaktärer är eller blir fria i boken, och på vilket sätt? Finns det några exempel på motsatsen? Vad innebär frihet för dig?

Kärlek

Alla Louis förehavanden går ut på att slutligen vinna Serenas hjärta. Svanar är ett djur som håller ihop i par livet ut, precis som Louis föräldrar. Är det kärlek? Vad kännetecknar kärlek? Vilka exempel på kärlek kan du hitta i boken?

Diskussionsfrågor

Följande frågor är till för att få igång samtal kring de ämnen och teman som boken tar upp.

Kommunikation

Hur kommunicerar djuren i boken med varandra? Varför är det ett problem för Louis att han är stum? Hur kommunicerar djur och människor med varandra i boken? Vilka av dessa sätt tror du skulle vara möjliga i verkligheten? Finns det

några ställen där brist på kommunikation ställer till problem för bokens karaktärer? Finns det exempel på ställen i boken där karaktärerna inte förstår varandra trots att de båda kommunicerar med varandra? Vad tror du det kan bero på?

Uppväxt och vuxenblivande

Tror du att White tänker på sin egen barndom när han beskriver Sam och Louis? Varför eller varför inte? Vilka skillnader och likheter finner du mellan Sams och Louis uppväxtvillkor? Vilka framtidsutsikter har de, och förändras de genom boken? Uppnår de sina mål?

Stöld och skuld

När Louis far stjälar trumpeteten blir han skuldsatt. Hur påverkar stölden hans karaktär? Hur ser andra på honom efter stölden? Är det rätt av honom att stjäla eftersom stölden har ett gott syfte? Varför eller varför inte? Hur påverkar stölden innehavaren av musikaffären? Hur påverkar stölden Louis? Finns det andra som påverkas av stölden? Hur? Finns det fler karaktärer i boken som stjälar? Hur och varför? Vilka karaktärer känner skuld i boken, och varför? Är skuld bara förknippat med pengar eller finns det andra sorters skuld, i boken eller i verkligheten?

Ekonomiska bekymmer

Louis ger sig ut i världen för att tjäna ihop pengar till sin far så att han ska kunna betala tillbaka det han är skyldig för trumpeteten. Han lär sig att hantera pengar, och möter också personer med olika inställning till pengar. Vilka olika inställningar till pengar finner du i

boken? Varför handlar dessa karaktärer som de gör? Hur viktigt är pengar egentligen? Finns det någon i boken som inte är i behov av pengar? Varför? Hade svanpappan själv haft någon möjlighet att betala tillbaka skulden, och hur i så fall?

Viktiga karaktärer

Vilka karaktärer var dina favoriter? Varför? Finns det karaktärer du tycker mindre bra om?

Projekt

Boken kan väcka intresse för olika ämnesområden som klassen kan jobba vidare med, antingen parallellt med läsningen eller efter avslutad läsning. Här är några exempel på projektarbeten som kan kopplas samman med boken.

Gör en karta (geografi)

Gör en karta över de områden Louis besöker och rita ut hans flygväg. Ta reda på mer information om de städer och områden som beskrivs i boken. Hur ser det ut i verkligheten?

Skriv ett brev till Sam

(svenska)

Sam skriver varje dag ner sina tankar från dagen som gått. Han avslutar varje stycke med en fråga. Ta reda på svaren på dessa frågor och skriv ner dem i ett brev till Sam. Vissa frågor har inget bestämt svar – på dessa får eleverna hitta på ett bra förslag till Sam utifrån vad de vet om hans intressen och egenskaper.

Forska om ett djur

(naturkunskap)

Sam är förtjust i alla sorters djur, och han har en hel del kunskaper om dem. Gör tillsammans en lista på vilka djur som förekommer i boken, sedan kan man enskilt eller i grupp välja ett djur var att forska om. Börja med att i boken leta reda på vad vi får veta om djuren. Fortsätt sedan att hämta information från andra källor.

Skriv en dikt (svenska)

När Sam kommer till Zoo och upptäcker att han trivs utmärkt där skriver han en dikt om det han tycker om. Be eleverna fundera över vad de själva tycker allra bäst om. Skriv en dikt om det.

Spela musik (musik)

Till många av melodierna i boken finns noter. Om du själv spelar ett instrument eller hittar inspelningar av sångerna kan du spela upp melodierna i klassen så att alla får höra vad det är Louis spelar. Om några av eleverna i klassen spelar ett instrument kan de få i uppgift att spela upp melodierna för klassen. Ni kan sedan prata vidare om musiken. Vad betyder musiken för Louis? Vad betyder musik för dig?

Måla en scen ur boken (bild)

Be eleverna fundera över vilken scen de tyckte allra bäst om i boken. De får sedan måla eller rita den som de såg den framför sig. Ni kan sedan göra en konstutställning, en bilderbok eller en serietidning av bilderna.